

Összefoglaló

a XXXII. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborban elhangzott gazdasági témájú előadásokról

Fejlesztési lehetőségek az élelmiszeriparban a Kárpát-medencében

Részvevők: **Nobilis Márton** (élelmiszeriparért és kereskedelempolitikáért felelős államtitkár, Agrárminisztérium), **Giczi Gergely** (ügyvezető igazgató helyettes, Agrár Marketing Centrum), **Kerecsi Miklós** (igazgató, Hodler Alapkezelő Zrt.)

Moderátor: **Mezei Dávid** (Agrárkapcsolatok és Agrártámogatások Központ vezetője, MBH Bank Nyrt.),

Jelenleg az élelmiszeripar az egyik legfontosabb része az agráriumnak, ami a jövőt jelentheti - jelentette ki **dr. Nobilis Márton**, az Agrárminisztérium élelmiszeriparért és kereskedelempolitikáért felelős államtitkára. Hozzátette: Magyarországon mindig is nagy hagyománya volt az élelmiszeriparnak. A koronavírus-világjárvány és az orosz-ukrán háború pedig még inkább rávilágított arra, hogy önellátónak kell lennünk, ehhez pedig fejlesztésekre, a hatékonyság és a mérethatékonyság növelésére van szükség. Éppen ezért is tekint a kormány stratégiai partnerként az élelmiszeriparra. az élelmiszeripar fejlesztésére az következő években 750 milliárd forint támogatás áll majd rendelkezésre, a pályázatok várhatóan 2024. első negyedévében indulnak majd. **Mezei Dávid**, a bank Agrár- és Élelmiszeripari Üzletágának agrárkapcsolatokért és agrártámogatásokért felelős központjának vezetője szerint tudatos fejlesztéspolitikára és tudatos fejlesztésekre van szükség. **Kerecsi Miklós** kiemelte a regionalitás kiemelten fontos eleme lehet az élelmiszeriparnak és ezzel együtt az agrárium fejlődésének, egyfajta szemléletváltásra és hatékony vállalatokra van szükség a termékláncok tetején. **Giczi Gergely** az Agrármarketing Centrum ügyvezető igazgatóhelyettese kifejtette: a piacokat mennyiségi és minőségi élelmiszerekkel kell ellátni. Rámutatott, Magyarországon az élelmiszer-export legnagyobb részét mindössze 30-40 cég bonyolítja, vagyis egyaránt bővíteni kell az exportáló cégek számát és a célpiacokat is.

***

Székelyföldi megyék - Együttműködés vagy külön megoldások, kihívások az egység és az önállóság keresésében

Részvevők: **Péter Ferenc** (elnök, Maros Megye Tanácsa), **Tamás Sándor** (elnök, Kovászna Megye Tanácsa), **Borboly Csaba** (elnök, Hargita Megye Tanácsa)

Moderátor: **Hajdu Gábor** (parlamenti képviselő, Románia Parlamentje)

Hajdu Gábor bevezetőjében kiemelte, az RMDSZ politikai súlyát országosan 198 polgármester és 2656 önkormányzati tisztségviselő adja, melyből Székelyföldön 124 polgármester és 1553 tisztségviselő, tehát a három megye az összsúly közel 60 %-át jelenti. **Péter Ferenc**, a Maros megyei Tanács elnöke elmondta, béke kell, hogy legyen, de nehéz időkben a legfontosabb az összefogás. **Tamás Sándor**, Kovászna megyei tanácsának elnöke szerint meg kell határozni, hogy ki vagyunk, és mit akarunk, valamint mi a kontextus, ahol élünk. A népszámlálás eredményeivel kapcsolatban elhangzott, drasztikus a fogyás. A román kormány közigazgatási átszervezése, újabb nemzetpolitikai kihívást tartogat. A forrásszerzéssel

kapcsolatban kifejtette, rengeteg pénz áll rendelkezésre, kérdés, hogy van-e jó ötlet. Jópéldaként említette a tejszövetkezeti rendszerek létrehozását. **Borboly Csaba** Hargita megyei tanácselnök szerint Székelyföld a szórvány szempontjából belső anyaország lehet. Számos stratégia áll rendelkezésre, de a népszámlálás rávilágított, hogy több figyelmet kell fordítani a kettős identitásra, kommunikációban és intézményesítésben erősíteni kell. Véleménye szerint a kormányzati szerepvállalással sem sikerült jelentős mértékben pluszforrást szerezni Hargita megye számára. **Péter Ferenc** kiemelte, a megmaradáshoz életteret kell biztosítani a fiataloknak, közösségek újraszervezése szükséges. Megköszönte az anyaországi támogatások, melyek nagy segítséget jelentenek.

***

Kárpát-medence élelmiszer ellátásának lehetséges megoldásai az elmúlt évek globális kihívásainak tükrében

Részvevők: **Györffy Balázs** (elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara), **Gyuricza Csaba** (rektor, MATE), **Jakab István** (elnök, MAGOSZ, alelnök, Magyar Országgyűlés), **Nagy István** (miniszter, Agrárminisztérium), **Tánczos Barna** (szénátor, Románia Parlamentje)

Moderátor: Becze István (elnök, Székely Gazdaszervezetek Egyesülete)

Nagy István agrárminiszter emlékeztetett, hogy a napjainkban tapasztalható kihívásokban meg kell találni a lehetőségeket. Az önellátás fontosságára hangsúlyozta, hozzátette a kihívások azt eredményezték, hogy a magyar kormány szorosabbra fűzte kapcsolatait a gazdákkal, gazdaszervezetekkel, az érdekek érvényesítése pedig közös erővel zajlik a problémák minél hatékonyabb megoldása érdekében. Hozzátette: az uniós jog adta maximális mértékben, 80 százalékban biztosít nemzeti kiegészítő finanszírozást az uniós fejlesztési források mellé. Így háromszor több pénz jut az agrárium fejlesztésére, mint a megelőző uniós finanszírozási időszakban. Az intézkedések előterében a rövid ellátási lánc megerősítése és a helyi termékek támogatása, valamint az önellátás további megerősítése áll. **Györffy Balázs**, a NAK elnöke rámutatott, hogy az emberek a pandémia idején kezdték el igazán értékelni az élelmiszerek elérhetőségét, ami rávilágított arra, hogy az élelmiszerek forrása és az önrendelkezés mennyire fontos tényező a létbiztonság biztosításához. **Tánczos Barna** szenátor elmondta, kihívásokkal terhelt időszakban fontos a politikai állandóság. A Kárpát-medence élelmiszer-ellátását a globális kihívások tükrében, ha felismerjük a helyi termékek által nyújtott környezetvédelmi és gazdasági hozzáadott értéket. Kiemelte: akkor amikor nagyon fontos és szükségszerű környezetvédelmi irányelvek, jogszabályok megalkotása zajlik, az EU-s törvényhozásnak figyelembe kell vennie a tagállamok sajátosságait, nemcsak pénzügyi, de a környezetvédelmi szennyezés szempontjából is. **Jakab István** rámutatott, hogy a Kárpát-medencében jelenleg kegyelmi állapot van, a problémákkal kapcsolatos egyeztetések, intézkedések pozitív hozadékaik pedig egyértelműen érezhetőek. Állandó napirenden van ugyanakkor Ukrajna mezőgazdaságának problémaköre, ahol 41 millió hektár kiváló csernozjom talajú termőföld áll rendelkezésre, a legkorszerűbb amerikai eszközökkel gazdálkodva, ám olyan technológiákat is alkalmazva, amelyek jó ideje tiltottak az Európai Unióban. **Gyuricza Csaba**, a MATE rektora a kerekasztal-beszélgetés során hangsúlyozta, olyan súlyos és összetett kihívásokkal még nem nézett szembe az emberiség, mint ami napjainkban tapasztalható, emellett pedig a gazdátársadalmat több probléma is terheli egyszerre. Az elmúlt évtizedekben az emberiség elkényelmesedett, nem voltak háborúk, nem voltak világjárványok, a logisztikai rendszer érthetően akadozott. Hangsúlyozta: elengedhetetlen a feldolgozó szektor azonnali fejlesztése.

Ebben a folyamatban a MATE feladata, hogy a korszerű tudást a lehető leggyorsabban átadja, hogy a szakemberek minél hamarabb megfelelően tudjanak alkalmazkodni a változó kihívásokhoz.

***

Rövid ellátási lánc kialakításának lehetősége a Kárpát-medencében

Részvevők: **Nagy István** (miniszter, Agrárminisztérium), **Jakab István** (elnök, MAGOSZ), **Győrffy Balázs** (elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara), **Fábián Gergely** (államtitkár, Gazdasági Minisztérium), **Szólláth Tibor** (kuratóriumi tag, Cibus Hungaricus Alapítvány), **Friedrich László** (a kuratórium titkára, Cibus Hungaricus Alapítvány), **Könczei Csaba** (parlamentari képviselő, Románia Parlamentje; vezetőségi tag, Székely Gazdaszervezetek Egyesülete), **Barabási Antal Szabolcs** (volt államtitkár, Románia Mezőgazdasági Minisztériuma)

Moderátor: **Varga Péter Miklós** (stratégiai tanácsadó, Cibus Hungaricus Alapítvány)

A beszélgetés bevezetőjében elhangzott: amit eszel, azzá leszel! A rövid ellátási láncokkal kapcsolatban az alapvető kérdés, hogy mi változott? Hogyan lehet mennyiséget és minőséget összhangba hozni? **Nagy István** agrárminiszter emlékeztetett, a világon négy másodpercenként meghal egy gyermek, mert nem kap elegendő élelmiszert. 80 millió ember éhezik most is. Abból az aspektusból indulunk ki, ami egy jóléti társadalomnak a felső 10 százaléka, amely kifejezetten igényes akar, kifejezetten minőséget akar, és akinek van pénze, hogy mindezt megfizesse. A világi élelmiszer termelésének alapfeladata, hogy minden ember lakjon jól, és ezt követi az, hogy akkor hogyan lehet minőséget, hogyan lehet egészséges élelmiszert fogyasztani. Kérdésként fogalmazta meg: „lemondunk-e arról az érzésünkről vagy vágyunkról, hogy mindent akarunk, mindenkor, minden időben?” **Szólláth Tibor** kiegészítve az elhangzottakat hozzátette: a Kárpát-medencéért vagyunk felelősek. Felelősségünk az, hogy milyen módon fogjuk túlélni vagy átélni a következő évtizedeket? **Jakab István** elmondta: segíteni kell az embereket ahhoz, hogy végig gondolják, hogy milyen élelmiszert akarnak, hogy egészségesen akarnak-e élni, vagy nem. Hozzátette: jelenleg ellenőrzött körülmények között, a nagy rendszereken keresztül kis adagokban kapjuk a mérget. Ezért, valamit lépni kell. Az információ utazzon, ne az áru és tudjuk, hogyan állították elő az árut, egységesítés, technológia és előírások betartásával. **Fábián Gergely** kiemelte: nagyon fontos a magyar mezőgazdaságnak a fenntarthatóság szempontjából a REL, melyben véleménye szerint óriási potenciál van. Ugyanakkor, ha nincs cselekvés, akkor veszély is, ha nincs technológia. **Győrffy Balázs** kiemelte: az internetes értékesítés az egy jelentős kitörési pont arra, hogy a helyi fogyasztó a helyi termelőt megtalálja. Ebben elképesztő komoly lehetőségek vannak, nem túl jelentős infrastruktúra fejlesztés mellett. A panel résztvevői egyetértettek abban, hogy a gasztronómiában élen akar járni, az helyi termékből dolgozik, hiszen a helyi termék érték, valódi, egészséges élelmiszer. A tudatos vásárlókat nevelni kell, gyerekeinket pedig úgy kell tanítani, hogy tudják, mit vásárolnak, mit fogyasztanak. A tudatformálás azonban nem csak a fogyasztók részéről szükséges, hanem a termelők részéről is. Ugyanúgy szükség van az együttműködésre, mint arra, hogy a fogyasztók támogassák a helyi termelőket, vagyis helyiektől vásároljanak.

A beszélgetést követően együttműködési megállapodás aláírása került sor a Kárpát-medencei rövid ellátási lánc kialakítása kapcsán. Aláíró felek: Cibus Hungaricus Alapítvány, Székely Gazdaszervezetek Egyesülete, Vajdasági Gazdaegyesületek Szövetsége, Szlovákiai Agrárkamara.

***

Munkaerőpiac a mesterséges intelligencia korában

Résztvevők: **Zsuffa Ákos** (elnök, FVSZ), **Olteán Csongor** (elnök, MIÉRT), **dr. Hankó Balázs** (innovációért és felsőoktatásért felelős államtitkár, Kulturális és Innovációs Minisztérium), **Deme Krisztián** (vezérigazgató-helyettes, MVM Zrt.), **Ignác Béla** (vezérigazgató, PROHUMAN Kft.)

Moderátor: **Major Gábor** (ügyvezető igazgató, EdTech Magyarország)

Major Gábor moderátor szerint az alapprobléma, hogy a munkaerőpiac sokkal gyorsabban változik, mint amilyen gyorsan az oktatás a legjobb szándék mellett is tud változni. **Hankó Balázs** államtitkár kifejtette: monitoring rendszer révén meg lehet mondani, milyen munkaerőpiaci igények vannak, melyeket ki kell elégíteni. Hozzátette: a jövőben olyan diplomás szakemberekre van szükség, szakma és térszerkezetben, ami az adott terület munkaerőpiaci igényeit kielégíti, ugyanígy a szakképzésben és a gyors reagálású hadtestnek minősített felnőttképzésben egyaránt. Kiemelten fontos, hogy egy olyan rugalmas modell kerüljön kialakításra, amelyben a Magyarországra érkező befektetők vagy a magyar vállalatok esetében folyamatosan bele tudunk nyúlni a folyamatba úgy, hogy egy munkaerőpiaci átstrukturálódást tudjunk végrehajtani. **Zsuffa Ákos** kifejtette: teljesen más dologra van szükség ma a munkaerőpiacon, mint korábban. Hozzátette: egészen más készségekre van szükség, a készség lehet egy olyan pont a mesterséges intelligencia és a munkaerőpiac között, ami fontos döntés. **Olteán Csongor** elmondta, nagy szükség van a kétkezi munkaerőre is, a szakképzett munkaerő terén nagy a munkaerő hiány. Legfontosabb készségnek a probléma megoldó képességet nevezte. **Deme Krisztián** vezérigazgató-helyettes folytonos és folyamatos önképzésre van szükség. Egyre nagyobb a nyomás a munkaerőn, a munkaadókon, meg a kormányzaton is. **Hankó Balázs** kiemelte: be kell hozni a munkaerőpiaci szereplőt és a képzés részévé kell tenni. **Ignác Béla** hozzátette: nagyon fontos a gyakornoki program, mint a Diák szövetkezeti foglalkoztatás, mely egy hungarikum. A digitális alapkompenciák felértékelődnek.

***

Fenntartható területfejlesztés a Kárpát-medencében

Résztvevők: **Koncz Zsófia** (miniszterhelyettes, Parlamenti Államtitkár, Energiaügyi Minisztérium), **Kardosné Gyurkó Katalin** (elnök, Nagycsaládosok Országos Egyesülete), **Geréb László** (elnök, REGA Régiókutató Egyesület), **Erdős Szabolcs** (alapító, egyetemi oktató, PhD jelölt, Együtt Európáért Alapítvány)

Moderátor: **Héjja Gábor** (stratégiai tanácsadó, Együtt Európáért Alapítvány)

A bevezetőben elhangzott: a területfejlesztés, azon belül a humánfejlesztés, hogyan tud a fiatal munkaerő boldogulásához hozzájárulni, a jelen nemzedéke úgy jusson javakhoz, eszközökhöz, melyek a jövő generációk érdekeit szolgálják. **Erdős Szabolcs** elmondta, egy korábbi Kárpát-medencei generációkutatás rávilágított, hogy a legnagyobb problémát a fiatalok belső migrációja okozza. Azonban, ahol erős közösségek vannak, ott a fiatalok nehezebben vándorolnak el. Tehát, a területfejlesztéssel a humán faktort kell erősíteni. **Koncz Zsófia** miniszter-helyettes kifejtette: a szülőföldön maradás és az élmények, melyeket az ember gyerekkorában otthon tölt a családjával, a barátaival, azok kötik az ember helyhez. Hozzátette:

az általa képviselt választókerület egy nagyon heterogén környezet, melyben kiemelten kell foglalkozni a fiatalok helyben maradásával és a családok boldogulásának biztosításával. Mindehhez munkahelyek és infrastruktúra szükséges – tette hozzá a miniszter-helyettes. A térségben kiemelten fontos az ipar (pl. szerencsi csokigyár) mellett a turizmus, valamint a Magyar Falu Program révén számos olyan fejlesztést sikerült megvalósítani (pl. közösségi terek, vagy bölcsődék), amelyek hozzájárulnak egy erős közösség kialakításához. **Kardosné Gyurkó Katalin** elnök asszony kifejtette: a családok jóléte legtöbbször helyben dől el. Valóban, ahol élnek, ahol iskolába járnak a gyerekek, hogy elérjenek mindent, ahol találnak közösséget is. Ha a környezet és a család egészséges, akkor sokkal erősebb a kötődés. Hozzátette: az ember felelős a saját településéért és a saját közösségéért és a kapcsolataiért. **Geréb László** kifejtette: az erdélyi magyarság tíz évente háromszázezer embert veszít el, ami drasztikus népességszökkenést jelez. A területfejlesztés origója, hogy az életminőségét hogyan tudja növelni, melynek az egyik kulcsa a foglalkoztatottság és munkatermelékenység. A megmaradás és boldogulás feltétele pedig a román nyelvtudás elsajátítása lehet.

***

Létrejött-e a Kárpát- medencei gazdasági erőtér?

Résztvevők: **Csepeti Ádám** (RMKT alelnök), **Csík László** (ügyvezető, CED), **Ilyés Szabolcs** (ügyvezető igazgató, RegioConsult)

Moderátor: **Laczkó Dénes** (UBM Feed Romania, Poultry Group , ügyvezető)

Csík László kiemelte: a gazdasági erőtér a magyar vállalkozások természetes élettere, a Kárpát-medencében van. Az exportfejlesztés során a magyar vállalkozások a régióban kezdenek el először gondolkodni. Az út elején vagyunk, rengeteg tennivalónk van még. **Csepeti Ádám** szerint az európai gazdaság drámai mértékben szorul vissza a globális GDP-nek az előállításából. 1990-ben Európa a világ GDP-jének 34 százalékát állította elő, ez most visszaesett 18-19 százalékra. Egy olyan közös piacnak vagyunk egyébként a tagja, ami a globális térvésztesben nagyon jelentős. A centrum és a periféria viszony alakulásáról elmondta, tőkejuttatások, hitelek felhasználása rossz képet mutat a déli-országok esetében. Románia az egyik legsikeresebb konvergencia pályát futotta be. **Ilyés Szabolcs** szerint bármilyen kárpát-medencei magyar vállalkozónak, akkor lehet sikere, hogyha a saját országában egy sikeres vállalkozó. Hozzátette: amíg nem tudnak románul a székelyföldi magyar vállalkozók nem tudnak a román üzleti partnerekkel beszélni, nem tudnak kimenni a székelyföldi piacról a román piacra, addig erőterről sem beszélhetünk. A kormány által elindított támogatások negatív eredője, hogy az erdélyi magyar vállalkozók elkezdtek kényelmesedni, ezért nem kompetitívek. **Csepeti Ádám** szerint az anyaországi új iparstratégiának várható Kárpát-medencei kitekintése. Tíz milliós országban alapvetően limitáltak az erőforrások és a képességek, „néhány iparágban próbáljunk meg kiemelkedőek lenni, próbáljuk meg a szomszédos országokkal az iparpolitikánkat összehangolni definiálva melyek azok a win-win helyzetek, melyekből mindenki profitálhat.” **Csík László** kiemelte: a mezőgazdaság és az élelmiszeripar és az ezekre rákapcsolódó tevékenységek nagyon sok szempontból tudnak egy húzóerőt jelenteni Erdélynek. Határon túl átívelő beruházásokat, kereskedelmi kapcsolatokat növeljünk a magyar iparpolitikában kiemelten kezelendő jövőbeli ágazatokban. Egyre komplexebb programoknak a kidolgozására és végrehajtására lesz képes a magyar intézményrendszer. Az elmúlt években a Kormányoknak köszönhetően elérhető volt minden olyan hard és soft eszköz, amely a gazdasági erőtér kialakításához szükséges volt. **Ilyés Szabolcs** véleménye szerint „Attól leszünk

versenyképesek, akkor leszünk jók erdélyi magyar vállalkozók, ha a román piacon mindent lehívunk. Mi Romániában vagyunk adófizetők, a román adófizető pénzünket kérjük vissza a román államtól. Kérjük vissza a brüsszeli román forrásokat, ha ezt megkaptuk, és maximalizáltuk, akkor kérjük a Kormány segítségét.” A vissza nem térítendő támogatások helyett erőteljesebben el kell mozdulni a tőkebefektetések irányába. A jövőben fontos, hogy egyfajta Kárpát-medencei és a gazdasági erőterben igyekszünk egységes árualapban gondolkodni – fogalmazták meg elvárásaikat a beszélgetés résztvevői.

***

Magyar jövő

Résztvevők: **Kovács Attila** (kutatási igazgató, Alapjogokért Központ), **Náray-Szabó Gábor** (elnökségi tag, Magyar Polgári Együttműködés Egyesület), **Tonk Márton** (rektor, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem)

Moderátor: **Horváth Szilárd** (M5)

Mit hoz a magyar jövő? Milyen jövő vár a magyarokra? – hangzott el a felvezetésben. **Náray-Szabó Gábor** professzor leszögezte, hogy a nem olyan távoli kultúrákból érkezőket lehet csak integrálni, a muszlimokat nem. Ennek kapcsán **Kovács Attila**, az Alapjogokért Központ kutatási igazgatója megjegyezte, hogy „nagyon olcsó lenne, ha azt mondanám, hogy elég ránézni Párizsra, néhány évtizednyi migrációs politikának milyen hétköznapi következményei vannak”. Megjegyezte, a migráció problémájával kapcsolatban sokan csak legyintenek, mondván, távoli probléma. A kerekasztalbeszélgetés résztvevői egyetértettek abban, hogy hazánk jövőjének szavatolásához egy erős államra van szükség. Ide kapcsolódva a kutatási igazgató megjegyezte, hogy „üzenetértékű az, hogy a nemzeti kormány mit tűz a zászlajára”. Szerinte az erős állam alapja a nemzetstratégiai vízió, a politikai közösség, a jövőkép és az erős vezető. **Tonk Márton**, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora megjegyezte, az ellenzéknek azt javasolja, hogy kezdjenek felépíteni egy világos, koherens nemzetstratégiai próbálkozást. **Kovács Attila** a jövővel kapcsolatban megjegyezte, ha néhány tíz évre előre tekint, azt látja, hogy az Európai Unió nem fog már létezni. Szerinte amíg a kereskedelem volt az EU lényege, addig jó volt, viszont a lisszaboni szerződés óta átvette a szerepet egy ideológiai unió. Leszögezte, „az európai integráció a mostani medrében zsákutca”. **Tonk** elmondta, hogy az egyetemen ott segítenek ahol csak bírnak, Horizont programokat vesznek át a nevükre, mert azok így folytathatóak lesznek, viszont az egész egy olyan politikai akció, ami túlmutat önmagán. Európa jövőjéről egyetértettek a beszélgetőpartnerek abban, hogy óhatatlanul és szükségszerűen vissza fog térni a kiindulópontjához. „Ez a történet korántsem ott indult, hogy létezne valamilyen egységes politikai indíttatásunk – előbb-utóbb az a gondolat teret és erőt fog nyerni, hogy ne felejtjük el, az volt a célunk, hogy egy geopolitikai erőt hozzunk létre, és nem egyebet” – szögezte le a rektor.

***

Innováció – Startup Nation

Résztvevők: **Borboly Csaba** (elnök, Hargita megye tanácsa; tag, Régiók Európai Bizottsága), **Kristóf Péter** (alelnök, Magyar Innovációs Szövetség), **Kovács Levente** (rektor, Óbudai Egyetem), **Pintér Attila** (ügyvéd, PV Partners), **Torda Eszter** (volt nagykövet, nemzetközi jogász)

A beszélgetőpartnerek eleinte arról értekeztek, hogy mennyire jó cél az a magyar kormány részéről, hogy Magyarországot az európai innovációs rangsorban a TOP10-be szeretnék juttatni. **Kristóf Péter**, a Magyar Innovációs Szövetség elnöke az Apollo-programhoz hasonlította, mondván mindkét program jelentősége az, hogy egy ambiciózus, ám elérhető céllal képes a társadalom és a gazdaság erejét egy adott témára koncentrálni. **Torda Eszter** volt nagykövet, nemzetközi jogász szerint az a legfontosabb, hogy rendszerszintű gondolkodással valósítsuk ezt meg, hogy a K+F központok és a jogszabályi környezet segítse azt, hogy ezt a célt elérjük. Megjegyezte, a magyar gazdaság szempontjából a legfontosabb célnak tartja, hiszen most a huszonegyedikiek vagyunk. **Kovács Levente**, az Óbudai Egyetem rektora megerősítette, reális célról van szó, hazánkban megvan erre a kutatási háttér. **Borboly Csaba** kifejtette, „magyar állampolgárként és kettős állampolgárként is csodálatosnak tartom ezt a célt”, ugyanakkor Romániában látja, hogy ez egy más világ. Itt az innováció csak címszavakban szerepel. Ennek kapcsán kritizálta a román kormányt, mondván „amikor Brüsszelből lediktálják, hogy ezt az innovációra szánt EU-s támogatásokat a pénzt hogyan kell elkölteni, akkor a román állam két nap alatt elkölti”. Szerinte csak Kolozsvár zárkózott fel valamennyire. **Torda** hozzáfűzte, az egyik legnagyobb kihívás, hogy visszajöjjenek a legtehetségesebbek. **Borboly** megjegyezte, Erdélyben sokkal nehezebb a helyzet, az elsődleges akadály ugyanis a nyelvi akadály, hiszen a tehetséges gyerekek jelentős része elbukja az érettségit románból. Beszámolt arról, hogy Hargita megyében igyekeznek segíteni a fiatalok vállalkozásalapítását, nagyon sikeres az inkubátorházuk, a Hargita „hazavár” program keretében igyekeznek mindenben segítséget nyújtani a hazavágyóknak.

***

Polgári jövő: munkaalapú társadalom – gondoskodáspolitiká – családok életkörülményei

Résztevők: **Csép Éva Andrea** (parlamentari képviselő, az RMDSZ Nőszervezet ügyvezető elnöke, Romániai Magyar Demokrata Szövetség), **Fülöp Attila** (gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár, Belügyminisztérium), **Szalai Piroska** (a Nemzeti Köszolgáltatati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézetének munkatársa), **Kósa Ádám** (európai parlamenti képviselő)

Moderátor: **M. Dobos Marianne** (Hír TV)

Készítette: **Percze László**, konzul

A munkalapú társadalom hogyan változtatta meg a családok életkörülményeit. **Szalai Piroska**, az NKE kutatója leszögezte, az EU és Magyarország is – ahogy Erdély is – egyértelmű foglalkoztatásbővülést produkált az elmúlt 10 évben, Magyarország a vállalt célkitűzést még túl is teljesítette. Megjegyezte a szakértő, hogy „foglalkoztatás tekintetében csökkentek a különbségek az uniós tagállamok között”. **Fülöp Attila**, a gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár elmondta, hogy van egy mélyebb ok, hogy miért is fontos a munkaerőpiac kérdése: a kommunizmus rendszerében a szociális gondoskodás kérdése nem létezett, ezt váltotta fel ma az Unió környezetében látható liberális gondolkodás, az ingyen pénz, a segély. Hol húzódik meg az öngondoskodás és a közösségi gondoskodás határa? Az államtitkár szerint ezt a kérdést tette fel a Fidesz 2010-ben. **Csép Andrea** kifejtette munkaerőpiacról kirekesztődött közösségek kapcsán nem volt teljes mértékű a román megoldás, a magyartól kellett ezért példát venni, hogy csökkenni tudjon a szociális segélyezettek száma, viszont a munkkerőpiacra visszakerültek száma nőni tudjon. **Kósa Ádám**, európai parlamenti képviselő leszögezte, hogy három nagy törésvonal van az Európai Unióban belül: 1. Nyugat Európában fenntartották a segélyezés alapú

társadalmat. 2. Az utánpótlás kérdését migrációval akarják megoldani. 3. Nem egységesen próbálják megoldani a munkaerő kérdését. Ehhez képest Magyarország a munkaalapú társadalomban hisz, a családok megerősítésével akarja biztosítani a munkaerőpiaci erőt és egységesen kezeli az egész munkaerőpiacot. Nyugat-Európa nagyrészen az SZJA 30 százalékos feletti, míg itthon egységesen 15 százalékos. Szerinte ez az emberek motivációját nagyon megemeli, ugyanis több marad a zsebükből. Az EP-képviselő megjegyezte, az Európai Parlamentben elősegíti a jobb és baloldal közötti törést az, hogy a baloldal újra feltalálta az alapjövedelmet, amit most úgy hívnak, hogy minimáljövedelem. Zárszóként a beszélgetők leszögezték, hogy arra lehetünk a legbüszkébbek, hogy még a háború és koronavírus sújtotta időszakban is megmaradt az egymillió új munkahely, de abban is egyetértettek, hogy a háború mielőbbi befejezése nagyban befolyásolja a munkaerőpiaci folyamatokat, a béke pedig Európának elemi érdeke.

***

Desztináció-e Székelyföld?

Résztvevők: **Bíró Barna Botond** (alelnök, Hargita Megye Tanácsa), **Gyerő József** (polgármester, Kovászna), **Sófalvi Szabolcs** (polgármester, Marosszentgyörgy)

Moderátor: **Szabó Károly** (ügyvezető igazgató, Visit Harghita)

Készítette: **Petrico Beáta**, külgazdasági asszisztens

Szerda reggel a turizmus indította a panelbeszélgetések sorát a Tamási Áron Székelyföldi Agro-Kultúra Sátorban, ahol a meghívottak lehetőségekről, helyi adottságokról tárgyaltak, illetve arról, hogyan lehet a turisták számára célponttá tenni a székelyföldi városainkat, falvainkat, melyek látnivalókban igencsak bővelkednek. A turizmus célja: a helyi lakosság életszínvonalának növelése és az új érvényesülési lehetőségek megteremtése. **Bíró Barna Botond** Hargita Megye Tanácsának alelnöke elmondta, hogy Székelyföld jó úton van, hogy egy élményalapú, minőségi szolgáltatásokat nyújtó úti céllá váljon, viszont ehhez a pénz mellett, szükség van egy olyan szervezett menedzsment csapatra, akik összehangolják az egyedi, különálló sejtekként jól működő egységeket. A turisztikai diverzifikáció és prioritizáció nagyon gyenge. Románia nem tudja megfelelően kihasználni a turizmusban rejlő potenciálját mivel nem vesz részt nemzetközi kiállításokon, turisztikai expokon sem, továbbá a romániai lakosság keveset (500 euró/fő) költ turisztikai szolgáltatásokra. Mindhárom megye turisztikai szakembere egyetértett abban, hogy Erdély, mint brand kialakításához a pénz mellett szükség lenne közös TDM létrehozására és a célközönség feltérképezésére is. Az önkormányzatok partnersége elengedhetetlen, hiszen e nélkül nem lehetséges a turisztikai feltételek teljesítése, a versenyképes turizmus elérése, valamint a turisták igényeinek megfelelő infrastruktúra létrehozása.

***

21. századi kihívások az agráriumban. Versenyképesség és környezeti kihívások

Résztvevők: **Győrffy Balázs** (elnök, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara), **Tánczos Barna** (korábbi miniszter, Környezetvédelmi, Vízügyi és Erdészeti Minisztérium, Románia), **Csomortányi István** (ügyvezető elnök, Erdélyi Magyar Szövetség)

Moderátor: **Mezei Dávid** (vezető, Agrárkapcsolatok és Agrártámogatások Központ, Uniók Kapcsolatok Igazgatóság, MBH Bank Nyrt.)

Készítette: Petrico Beáta, külgazdasági asszisztens

Szerda délután a Lőrincz Csaba sátorban **Tánczos Barna** korábbi környezetvédelmi miniszter kijelentette, hogy már bizonyára mindenki számára ismert, hogy a következő években a mezőgazdaság területén az üvegházhatású gázok csökkentése lesz a prioritás. Ezért rendkívül fontos, hogy a zöld átállási rendszer tekintettel legyen a gazdákra, méltányos intézkedések mentén fedezzék az átállás költségeinek biztosítását. Az elmúlt évek közös agrárpolitikája folyamatosan készítette a gazdákat arra, hogy változtatni kell a mentalitáson, a rendszerbeállításon, a termelésen és fokozottan figyelni kell a környezeti hatásokra is. Ezért Romániában mindig is voltak olyan támogatási intézkedési csomagok, amelyekkel a gazdákat ezen törekvéseik által támogatták. Természetesen, ahol nagyüzemi mezőgazdaság folyik ott nehéz egyik napról a másikra az átállást megejteni, de az is jól megfigyelhető, hogy ott ahol nem figyelnek a környezetvédelmi szempontokra ott évtizedek alatt jelentős károk fognak keletkezni mind a talaj szerkezetében, mind pedig a minőségében is. A közös agrárpolitika számára továbbra is fontosak tartják azokat a támogatások, amelyek a gazdákat segítik a jövedelem kiesés mellett a környezetkímélő technológiákkal is. **Győrffy Balázs** egyetértett abban, hogy a földet úgy kell használnunk, hogy az hosszútávon fenntartható legyen. Problémát abban látja, hogy a kiválasztott eszközök alkalmatlanok a célok elérésére. A népesség egyre inkább törekszik a minőségi élelmiszerek fogyasztására, amely feltételezi azt, hogy fokozott mennyiségben kell az élelmiszert előállítani. **Csomortányi István** úgy véli, hogy a jelenlegi zöldítési folyamat következményeként az európai mezőgazdaság zsugorodása a versenyképesség elvesztését fogja eredményezni. Az ágazat olyan kiszolgáltatott állapotba fog kerülni, amely majd arra vezet, hogy az európai uniónak megszűnik az a stratégiai képessége, hogy a saját maga által elfogyasztott élelmiszert meg tudja termelni.

***

Fogyasztóvédelem és kamarai érdekképviselő határon innen és túl

Résztvevők: **Bárdi László** (elnök, E-kereskedelmi Osztály), **Balási Csaba** (elnök, Hargita Megyei Kereskedelmi és Iparkamara), **Szatmáry Angéla** (elnök, kereskedelmi tagozat, BKIK), **Kolyvek Antónia** (Budapesti Békéltető Testület)

Moderátor: Török Olivér (igazgatóhelyettes, BKIK Gazdaságfejlesztési és Szolgáltatási Igazgatóság)

Készítette: Petrico Beáta, külgazdasági asszisztens

A Széll Kálmán sátorban kerekasztal beszélgetés zajlott csütörtök délelőtt, ahol a fogyasztóvédelem és kamarai érdekképviselő volt a téma határon innen és túl: Beszéltek a békéltető testület szerepéről, az e-kereskedelem fogyasztóvédelmi problémaköreiről, a fogyasztóvédelem helyzetéről Budapesten és Hargita Megyében, hogyan tud a kamara segíteni a vállalkozói érdekvédelemben. Továbbá, ha az OTP belép az e-kereskedelmi piacra ennek javító szerepe lehet a kereskedelmi piacon. **Balási Csaba** véleménye szerint biztos érdekvédelmi szervezetre van szükség, amelyhez sok pénzre is lenne szükség. A korlátozott pénzügyi lehetőség, korlátozott érdekképviselőt von maga után. Jelen helyzetben is a romániai kereskedelmi kamara azon dolgozik, hogy átvegyen néhány olyan elemet a magyar kereskedelmi kamara törvényeiből, amely a vállalkozók hasznára lehetne, hiszen a vállalkozók érdeke is, ha maguk mögött tudnak egy biztos érdekvédelmi szervezetet. **Kolyvek Antónia** hozzáfűzte a vállalkozóknak foglalkoznia kell a fogyasztókkal a termék eladása után is és ezért

minél több vállalkozónak kellene együttműködnie az érdekvédelmi szervezetekkel, hogy fogyasztó baráttá tudjanak válni. **Bárdi László** gyorsan felismerte az online tér lehetőségeit és ezáltal került kapcsolatba majd csatlakozott a kereskedelmi kamara programjához és azon dolgozik, hogy hozzásegítsen másokat is az online vállalkozásban való boldoguláshoz. **Szatmáry Angéla** úgy gondolja, hogy jelenleg a kamara megpróbálja teljeskörűen véleményezni azokat a törvényeket, amelyek előkészületben vannak, figyelembe véve a vállalkozók észrevételeit és kéréseit. Ugyanakkor a változó trendeket és piaci lehetőségeket felismerve, a szakképzést erősíteni kell és ebben a kamarának aktív szerepet kell vállalnia.

***

Az új agrártámogatási rendszer bevezetése a Kárpát-medencében: tapasztalatok, tanulságok

Résztvevők: **Cseh Tibor** (főtitkár, Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége), **Pém Bálint** (elnökségi tag, Szlovákiai Agrárkamara), **Barabási Antal Szabolcs** (erdélyi állattenyésztő, szakmérnök)

Moderátor: **Mezei Dávid** (vezető, Agrár Kapcsolatok és Agrár Támogatások Központ és Uniós Kapcsolatok Igazgatóság, MBH Bank Nyrt.)

Készítette: **Petrico Beáta**, külgazdasági asszisztens

A Széll Kálmán sátor kerekasztal beszélgetésében résztvevők megosztották a tapasztalataikat és tanulságaikat az új és egyre bonyolultabb agrártámogatási rendszerek bevezetéséről. Szlovákiában redisztributív támogatási rendszert vezettek be, amely által gyakorlatilag az 500HA felett nincs alaptámogatás. Az állattenyésztési támogatások területén sajnos nem történtek változások és a környezetvédelmi támogatási rendszer feltételeit is nagyon nehézkesen vállalták a szlovákiai gazdák. Magyarországon a gazdákat zöld, fenntarthatósági vállalásokra kötelezték és az új ciklus nyertesei minden bizonnyal a fiatal gazdák lettek. Romániában a Székely Gazda Szervezetek Egyesülete hatékony szerepet vállalt ezen bonyolult rendszerek bevezetésének segítségével a gazdák számára. A feltétel rendszerek is eltérően működnek az egyes térségekben: a szlovákiai gazdák későn tudták meg a szabályok kötelezettségeit. Magyarországon a feltételek és szabályok betartásának eredményessége kérdéses. Továbbá szó volt az Agrár Ökológiai Program eltérő népszerűségéről is: míg Szlovákiában nem tartják hatékonnak, addig Magyarországon a kormány által meghatározott feltételek könnyen teljesíthetőek, viszont Romániában még dokumentálásra vár.

***

Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány bemutatja: Válságálló-e a magyar gazdaság?

Résztvevők: **Csepeti Ádám** (a Miniszterelnökség stratégiai ügyek koordinációjáért felelős helyettesállamtitkára), **Pásztor Szabolcs** (az Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány kutatási igazgatója), **Szakáli István Loránd** (az Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány stratégiai igazgatója)

Moderátor: **Bendarzsevszkij Anton** (az Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány szakmai igazgatója)

Készítette: **Petrico Beáta**, külgazdasági asszisztens

A panelbeszélgetésen résztvevők beszéltek arról, hogy mennyire válságálló a magyar gazdaság és ugyanakkor szó esett a román gazdaság válságállósága mellett az erdélyi gazdasági helyzetről is. Az már jól látható, hogy Magyarország sokkal stabilabb gazdasági helyzetben van most, mint a 2008-as gazdasági krízis idején, amely annak is köszönhető, hogy megszűnt a devizahitelezés, a vállalkozások több támogatáshoz jutottak, egészségesebb irányba mozdult el az állampapírpia, illetve kétségtelenül kedvező volt a nemzetközi környezet is. Mindannyian egyetértettek abban hogy ez a jelenlegi válságsorozat egy összefüggő jelenség és rávilágít a magyar gazdaság aktuális helyzetére is. A magyar gazdaság szerkezeti transzformációját tekintve nagyon erős az energia ipari ágazatokban, tehát a jövőben értelemszerűen foglalkozni kell azzal, hogy a vállalkozások és háztartások hogyan tudnak azonos vagy magasabb gazdasági teljesítményt realizálni kevesebb energia felhasználás mellett. Értékesítési oldalon is rengetek dolgozni való, Magyarországnak muszáj a globális piacokon nagyobb százalékban részt venni. Arra a kérdésre hogy mi a sikeres recept a válságkezelésre **Pásztor Szabolcs** kihangsúlyozta, hogy érdemes lendületben tartani a bankszektor, a beruházásokat, az export tevékenységet és továbbá érdemes menedzselni a gazdaság strukturális átalakulását is. **Szakáli István** úgy gondolja, hogy csak akkor tudunk válságot kezelni, ha van miből. Ennek előfeltétele a felelős gazdálkodás a konjunkturális ciklusokban is. **Csepeti Ádám** véleménye szerint először meg kell vizsgálni a válság természetét és annak megfelelően kialakítani a válságkezelés módszerét. **Csepeti** véleménye szerint, a vásárló erő paritás tekintetében az elmúlt 10 évben Románia az egyik legsikeresebb konvergencia pályáját futotta be az európai unióban. Szemmel láthatóan a román gazdasági centrumokban jelentősen megnőtt az életszínvonal. Ami a nagy különbség a magyar piachoz viszonyítva, hogy Magyarországon jelentősen nagy tőkebefektetők vannak tömegesen, amelyek világszínvonalú technológiákat és gazdasági- kereskedelmi rendszereket vittek az országba. Továbbá az infrastruktúra, a kutatásfejlesztés és innováció is erősebb a magyar gazdaságban. Végezetül a közösen gondolkodás fontosságára hívta fel a figyelmet **Szakáli István Lóránd**.

***

Gazdasági és monetáris politikai dilemmáink

Résztvevők: **Bálint Csaba** (vezetőtanácsi tag, Román Nemzeti Bank Igazgatótanácsa), **Szabó Dávid József** (stratégiai igazgató, Prohuman Csoport), **Bogdan Marius Chiritoiu** (elnök, Versenyhivatal, Románia), **Lantos Csaba** (miniszter, Energiaügyi Minisztérium; volt banki vezető, a KELER alapító elnöke), **Horváth Gergely Domonkos** (Norma Instruments vezérigazgató, volt banki vezető)

Moderátor: **Várady Zoltán** (vezérigazgató, Városi Alapkezelő Zrt.)

Készítette: **Petrico Beáta**, külgazdasági asszisztens

Pénteken **Lantos Csaba** energiaügyi miniszterrel tartottak kerekasztal beszélgetést a gazdasági és monetáris politika témában, melynek kapcsán az energiaügyi miniszter elmondta, hogy mint ismert a gázárak és energiaárak komoly inflációnövekedést okoztak. A jövőben az infláció megállítása a magyar monetáris politika célja mind a fiskális és mind a monetáris politika részéről és Románia példáját követve év végére egy számjegyűvé válhat az inflációs ráta Magyarországon is. **Bálint Csaba** beszélt arról, hogy a közép-kelet-európai régióban ez az infláció, amit látunk, elsősorban egy globális költségsokk hatása. Megtörtént a fordulat novemberben és várhatóan mérséklődni fog az infláció nagysága az elkövetkező hónapokban is. Most egyfajta tranzíciós időszakban vagyunk és egyre inkább a belső inflációs faktorok

azok amelyek a felszínre kerülnek, mint például a bérköltségek alakulása. Románia esetében a privát szektorban az éves növekedés 18%-ot tesz ki, illetve a kereslet továbbra is erősebb, mint a kínálat és ahhoz, hogy az infláció helyre álljon szükség van arra, hogy a munkaerő költségek normalizálódjanak illetve a kereslet és a kínálat közelebb kerüljön egymáshoz. Az alapkamatot tekintve az láthatjuk, hogy az idei év illetve jövő év gyengébb lesz, tehát a külső kereslet mérséklődik, mivel a kamatnövekedések maguk után vonják, hogy a lakossági bevétel inkább a megtakarítás irányában mozdul el és ilyen módon arra lehet számítani, hogy az infláció mérséklődni fog, azonban a kockázatok rendkívül magasak. Ahhoz, hogy valóban megfogjuk az inflációt egy kiegyensúlyozottabb költségvetésre lenne szüksége az országnak. A háború hatását az élelmiszeriparban emelte ki, amely az egyre inkább magasabb energiaárak és nemzetközi élelmiszerpiaci gabona áraknak is köszönhető. **Lantos Csaba** miniszter elmondta, hogy hasonlóan látja ezen globális jelenséget. A világjárvány hatására az ellátási láncok felbomlottak, amelyből sajnos még ma sem épült fel teljesen a világ és ennek hatására és részben politikai okokból már a háború előtt elkezdődött energia árak robbanásszerűen megemelkedtek, amelynek Magyarország 76%-ban volt kitéve és amely jól magyarázza az országban kialakult helyzetet. Ugyanakkor gazdasági nyitottság szempontjából Magyarország a tíz legnyitottabb ország közé tartozik, tehát sokkal inkább függ a külkereskedelemtől, mint Románia. Ezekben a helyzetben a versenyhivatalok szerepe megnőtt abban a tekintetben, hogy az energia piacon résztvevő oligopol paci szereplőket detektálják és adott esetben tegyenek érte,(mint például az üzemanyag és energia ársapka bevezetése). **Bogdan Marius Chiritoiu** felhívta a figyelmet arra, hogy Románia az egyetlen olyan ország a térségben, amelynek kereskedelmi hiánya van. Sajnos ez a deficit egy krónikus problémát jelent az országnak és szükség van az európai unió megszorításaira, ahhoz, hogy a következő évben jogosult legyen az európai unió által biztosított támogatásokra. Továbbá megjegyezte, hogy Románia szintén az európai unió piaci része és az unióban történt minden változás befolyásolja az ország gazdasági és energetikai helyzetét.

***

A jövő energiái

Résztvevők: **Lantos Csaba** (miniszter, Energiaügyi Minisztérium), **Nagy-Bege Zoltán** (energiapiacért felelős igazgató, Ciga Energy S.A.), **Mátrai Károly Tamás** (vezérigazgató, MVM Zrt.), **Hortay Olivér** (üzletágvezető, Energia- és Klímapolitika Üzletág, Századvég Konjunktúrakutató Zrt.)

Moderátor: **Fritsch László** (vezérigazgató, MVM CEEnergy Zrt.)

Készítette: **Petrico Beáta** külgazdasági asszisztens

A beszélgetésen szó volt a nukleáris energia jövőjéről, gázturbinás erőművek beszerzéséről, az Európa előtt álló energetikai kihívásokról és Magyarország energia szuverenitásáról. A kiégett nukleáris fűtőanyagok tárolásáról **Lantos Csaba** úgy gondolja, hogy az még előttünk álló feladat, ugyanis ezek bomlási ideje több ezer éves folyamat és a tudomány fejlődésében látja ennek megoldását. A koronavírus-világjárvány gazdasági hatásai után a háború krízishelyzetével átrendeződés történik, új rend formálódik, ezért új jövőképre van szükség az energetika terén. A jövőre nézve 2030-ra a rendszerváltás előtti állapothoz képest negyven százalékkal csökkentik a szén-dioxid-kibocsátást és erre biztatja Romániát is, hogy minden lehetséges lépést tegyen meg, annak ellenére, hogy a mi befolyásunk ezen dolgok fölött globálisan viszonylag kicsi. **Hortay Olivér** a hulladékgazdálkodáshoz hozzáfűzte, hogy nem

csak a jövőben létesülő hulladékot kell kezelni, hanem ahol már eddig működött atomerőmű, ott is van nukleáris hulladékelhelyezési feladat. A több éve működő napalmrendszerekről illetve a jövőben az azokból keletkező hulladékok kezelése is egyelőre még megoldásra váró feladat. Tehát az újrahaznosítás, a technológiai területeken is kérdéseket vet fel. A téma kapcsán **Mátrai Károly Tamás** a banki finanszírozásokat említette, mint mondta, a bankok nagyrészt zöld beruházásokat szeretnének finanszírozni és ez nagy részben a Fukushima balesetéhez kapcsolódó reakció. A panelbeszélgetés meghívottjai egyöntetűen hisznek a hidrogénenergiában, amelyben látszik a potenciál, azonban egyelőre még költséges az előállítás. Nincs az az európai tagállam, aki maga meg tudná oldani az energiaválságot vagy akár a klímaproblémát. Ilyen éles helyzetekben nem önzésre van szükség. A tagállamoknak össze kell fogniuk és különböző projekteket kell kidolgozniuk, közös projekteken kell gondolkodni” – szögezte le **Nagy-Bege Zoltán**.

***

Mentorprogramok Erdélyben az oktatás és munkaerőpiac szemszögéből

Résztevők: **Hajnal Virág** (főosztályvezető, NÁT), **Nagy Károly** (elnök, RMKT), **Szakács-Paál István** (igazgató, HBC)

Moderátor: **Arros Orsolya** (alapító, Dreamjobs Romania)

Szakács-Pál István elmondta: a Mentorprogram elindítása Erdélyben arra szolgált, hogy a már létező és zajló anyagi támogatás mellett az itteni vállalkozói réteg kapjon egy kézzel nem megfogható, hasznos támogatást tudás formájában. Ez a tudás a pedig együtt jár a kapcsolatépítéssel, egy olyan üzleti hálózat a kiépítésével, ami nélkül nem lehet sikeres egy vállalkozás sem. A programban résztvevő mentorok és mentoráltak, kezdő és tapasztalt vállalkozók egymástól tanulnak, együtt keresik és találnak válaszokat a problémákra. **Hajnal Virág** főosztályvezető hozzátette: értékes Kárpát-medencei hálózat jött létre a programnak köszönhetően, 750 vállalkozó van a mentorprogramban, 43 országban vannak üzleti kapcsolataik. A program keretében sikerült megismerni egymást és működő képes együttműködés is van. **Nagy Károly** hozzátette öröm látni, hogy mekkora alázat és tanulni vágyás van az erdélyi fiatal vállalkozókban.

***

Halkan vagy hangosan vállalkozni Székelyföldön?

Résztevők: **Diószegi László** (vállalkozó, tulajdonos, Diószegi pékség), **Pál Dénes** (vállalkozó, tulajdonos, Melinda Impex és Melinda Install)

Moderátor: **Geréb László** (RMKT Székelyudvarhely)

Összefoglalva az elhangzottakat a panel résztvevői egyetértettek abban, bármilyen vállalkozásnak is fog neki valaki Székelyföldön, ahhoz elsősorban kitartás és hit kell. Minden sikeres vállalkozónak meg kell másznia a ranglétrát, vagyis lépésről-lépésre kell haladni, közben folyamatosan tanulni és szakmailag fejlődni szükséges. Bármennyire is átalakul a gazdaság, a tervezés és a befektetett munka mindig meghozza majd a sikert, ezért akár halkan, akár hangosan hirdetik is magukat a vállalkozók, a háttérmunka lesz mindig a legfontosabb.

***

Tündérkert vagy állatkert? – a székelyföldi turizmus jövője

Résztvevők: **Trucza Adorján** (Páva étterem, tulajdonos), **Kozma Mónika** (igazgató, Pro Economica Alapítvány)

Moderátor: **Tóth-Batizán Emese** (szociológus)

A beszélgetésben résztvevők szerint jelenleg Erdélynek nincs egy átfogó turisztikai tevékenysége, nincs ideológia, ami köré fel lehetne építeni egy rendszert. Ezt az ideológiát keresve indult el a gasztronómia útján a Taste of Transylvania kezdeményezés, ahol a helyi értékeket és hagyományokat figyelembe véve próbálják meg a turizmust fejleszteni. Az egyszerű turista elégedettségét jó szállással és finom ételekkel lehet elnyerni, ehhez pedig infrastruktúrára és szakképzett személyekre van szükség. Ebben segítenek a most épülő új szállodák, valamint a Gasztorakadémia, ahol a vendéglátás minden ágazatában fognak tartani szakképzéseket.

***

Sikeres brandek Erdélyben

Résztvevők: **Csete Zoltán** (BIBAS), **Szakács Botond** (Eco Tiny House), **Rés Konrád Gergely** (főszervező, VIBE Festival)

Moderátor: **Kozma Mónika** (igazgató, Pro Economica Alapítvány)

Az tud sikeres brand-et felépíteni, aki először egy sikeres üzletet, vállalkozást képes létrehozni. Évek munkája kell ahhoz, hogy egy brand a közgondolkodásba beépüljön. Először fontos a célközönség megszólítása, egy jó termék vagy szolgáltatás nyújtása, valamint az ehhez társuló kommunikációs elemek, mint pl. a logó vagy a névválasztás. Utóbbinál fontos a piac meghatározása, mivel ha csak egy adott nyelvterületre összpontosít egy brand, akkor ahhoz kell igazodnia. Viszont, ha több nyelvterületen akar sikereket elérni, akkor nemzetközivé kell válni, ehhez pedig a legegyszerűbb út az angol név használata. – összegezték a panel résztvevői.

***

Merre tart az oktatás - van-e esély versenyképes fiatalokat képezni Erdélyben?

Résztvevők: **Laczkó György** (igazgató, Tamási Áron Gimnázium, Székelyudvarhely), **Vörös Alpár** (igazgató, Apáczai Csere János Líceum, Kolozsvár), **Szócs Ildikó** (igazgató, Bethlen Gábor Kollégium, Nagenyed)

Moderátor: **Illyés Gergely** (politológus)

Kevés a reálszakos tanár (elsősorban fizika és matematika szakos), amely pár éven belül nagy problémát okozhat a közoktatásban. Ugyanez a helyzet a szakiskolákkal és szaklíceumokkal, évről-évre kevesebb a jelentkező. Megoldási javaslatként fogalmazódott meg a panel résztvevői között, hogy azok a diákok, akik nem szándékoznak továbbtanulni, azok mellőzzék az elméleti szakokat, és iratkozzanak be szakiskolába vagy szaklíceumba. Akik elvégeznek egy szaklíceumot és nem tanulnak tovább, nagy eséllyel külföldre mennek dolgozni, hiszen nem lesz semmilyen képzettségük, sem diplomájuk.

***

Digitális felületek sikere az erdélyi gazdasági térben

Résztevők: **Csepeti Ádám** (alelnök, RMKT), **Nyulas Bernát** (igazgató, St. Georgius Manager Klub), **Karácsony Zsolt** (elnök, Junior Business Club)

Moderátor: **Pantilimon Rikárd** (ügyvéd)

A panel résztvevői egyetértettek abban, hogy a digitalizáció akarva-akaratlanul eljutott a térségbe is, így a cégek, vállalkozások egyre inkább igénybe veszik a digitális rendszereket. Ilyenek például az egyszerű, mindennap használt irodai alkalmazások, számlázási rendszerek, stb. A pénzügyi hatóság jelenleg is algoritmusok alapján ellenőrzi a cégek pénzügyi helyzetét és jelentéseit, a jövőben pedig ez teljesen digitalizált lesz, hiszen minden egyes adatot fel kell majd vezetni egy rendszerbe, ahonnan bármikor lekérhető lesz az információ.

***

Hulladékgazdálkodás – fenntarthatóság

Résztevők: **Siklódi Lóránd** (Eco Bihor Kovászna, igazgató), **Dr. Mara Gyöngyvér** (Sapientia Csíkszereda, oktatási -és minőségbiztosítási rektorhelyettes, fenntarthatósági szakértő), **Ambrus József** (ADI Kovászna Megyei Hulladékgazdálkodási Egyesület, igazgató)

Moderál: **Székely -Farkas Tímea** (környezetgazdász, hulladékgazdálkodási specialista, RMKT országos alelnöke)

A beszélgetésen kiderült, amit minden laikus romániai lakos észlel, hogy a hulladékgazdálkodás jelenleg Romániában gyerekcipőben jár. A jelenlegi rendszer nem képes a kitermelt szemetet hasznosan feldolgozni. Van néhány jó helyi kezdeményezés, viszont nincs egy nagy átfogó ökoszisztéma, ami a hulladékfeldolgozást megoldaná, fenntarthatóvá tenné hosszú távon. Továbbá az is probléma, hogy a lakosság sem partner ebben a kérdésben, de pozitív példa, hogy a kisiskolások mindennapi oktatásba már bevezették a szelektív hulladékgyűjtés tematikáját

Forrás: Magyarország Főkonzulátusa, Csíkszereda